

ОВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ НОРМАМИ ЛЕКСИЧНОЇ СПОЛУЧУВАНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Косьміна В.Ю. (Харків)

У статті розглянуто проблеми навчання лексичної сполучуваності української мови іноземних студентів, які володіють російською мовою як першою іноземною. Формування в студентів навичок сполучуваності слів викликає великі труднощі на всіх етапах навчання української мови як іноземної. Однією з умов подолання цих труднощів є розробка такої системи роботи, яка забезпечила б засвоєння іноземними студентами закономірної сполучуваності українських слів як компонента формування механізмів конструювання речень і зв'язних висловлювань. Подано методичні рекомендації щодо навчання іноземців особливостей сполучуваності слів в українській мові. Описано типові помилки сполучення слів, які виникають в усному мовленні іноземних студентів, що призводить до необхідності визначення кореляційних шляхів попередження та подолання проявів лексичної інтерференції: розробки комплексу навчальних та тренувальних вправ; організації ефективної системи контролю засвоєного навчального матеріалу. Урахування чинника прояву лексичної інтерференції під час вивчення української мови як іноземної дозволяє передбачити в усному мовленні російськомовних іноземних студентів можливі помилки, скоротити їх кількість, полегшуючи процес навчання, що відповідає завданню інтенсифікації навчального процесу. Рекомендуємо практично опрацьовувати навички перекладу словосполучень із російської мови українською у вигляді виконання індивідуальних завдань. Розвиваючи у студентів навички конструювання словосполучення, рекомендуємо рухатися від функції до форми, від значення до засобів його вираження, спираючись на такі універсальні поняття логіки та семантики, як дія, відношення, суб'єкт, об'єкт, адресат, інструмент тощо. Під час оволодіння іноземцями українським мовленням велику роль відіграє вивчення законів сполучуваності слів у контексті, розуміння особливостей функціонування слова та його взаємодії з іншими словами в мовній системі. Відсутність цих знань і чуття мови спричиняє численні мовленнєві помилки, що значною мірою знижують рівень та якість комунікативно-мовленнєвих умій.

Ключові слова: лексична сполучуваність, мовлення, словосполучення, українська мова як іноземна.

Косьміна В.Ю. Овладение иностранными студентами нормами лексической сочетаемости украинского языка. В статье рассмотрены проблемы обучения лексической сочетаемости украинского языка иностранных студентов, владеющих русским языком как первым

© Косьміна В.Ю., 2021

иностранным. Формирование у студентов навыков сочетаемости слов вызывает трудности на всех этапах обучения украинскому языку как иностранному. Одним из условий преодоления этих трудностей является разработка такой системы работы, которая обеспечила бы усвоение иностранцами студентами сочетаемости украинских слов как компонента формирования механизмов конструирования предложений и связанных высказываний. Даны методические рекомендации по обучению иностранцев особенностям сочетаемости слов в украинском языке. Описаны типичные ошибки сочетания слов, которые возникают в устной речи иностранных студентов, что приводит к необходимости определения корреляционных путей предупреждения и преодоления проявлений лексической интерференции: разработки комплекса учебных и тренировочных упражнений; организации эффективной системы контроля усвоенного учебного материала. Учет фактора лексической интерференции при изучении украинского языка как иностранного позволяет предусмотреть в устной речи русскоязычных иностранных студентов возможные ошибки, сократить их количество, облегчая тем самым процесс обучения, что соответствует задаче интенсификации учебного процесса. Рекомендуем практически отрабатывать навыки перевода словосочетаний с русского языка на украинский в виде выполнения индивидуальных заданий. Развивая у студентов навыки конструирования словосочетания, рекомендуем двигаться от функции к форме, от значения к средствам его выражения, опираясь на такие универсальные понятия логики и семантики, как действие, отношение, субъект, объект, адресат, инструмент и т.п. В процессе овладения иностранцами украинской речью большую роль играет изучение законов сочетаемости слов в контексте, понимание особенностей функционирования слова и его взаимодействия с другими словами в языковой системе. Отсутствие этих знаний и языковой интуиции вызывает многочисленные речевые ошибки, которые в значительной мере снижают уровень и качество коммуникативно-речевых умений.

Ключевые слова: лексическая сочетаемость, речь, словосочетание, украинский язык как иностранный.

Viktoriiia Kosmina. Mastering of Ukrainian collocations by foreign students. The article deals with the problems of teaching Ukrainian collocations to those foreign students who speak Russian as a first foreign language. Acquisition of skills needed to be able to combine the proper words entails great difficulties at all stages of teaching Ukrainian as a foreign language. One of the conditions for overcoming these difficulties is the development of a system of work, which would allow foreign students to master the combinatory power of Ukrainian words as a component of the formation of mechanisms for designing sentences and coherent statements. The author presents methodical recommendations on teaching specifics of combining words in the Ukrainian language to foreigners. The article contains a description of typical errors in word combinations, which occur in the oral speech of foreign students. Hence, there is a need to identify ways to prevent and overcome manifestations of lexical interference: development of a complex of

educational and training exercises; organization of an effective system for monitoring acquisition of training material. Accounting for lexical interference when studying Ukrainian as a foreign language allows foreseeing possible errors in the oral speech of Russian-speaking foreign students and reducing the number of such errors, that could facilitate the learning process and, therefore intensify it. The author recommends practicing skills of translating collocations from Russian into Ukrainian in the form of individual tasks. Developing phrase constructing skills in students, one should move from the function to form, from the value to the means of its expression, based on such universal concepts of logic and semantics, as an action, attitude, subject, object, addressee, tool, etc. In the process of mastering Ukrainian, the study of the laws governing the combinatory power of words in the context, understanding the features of a word functioning and its interaction with other words in the language system play an important role. The absence of such knowledge and language intuition causes numerous speech errors, which significantly reduce the level and quality of communicative-speech skills.

Key words: lexical compatibility, speech, Ukrainian as a foreign language, word combination.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Головна мета викладання української мови як іноземної – комунікативна. Важливим показником комунікативної компетентності іноземних учнів є правильне вживання в мовленні моделей словосполучень. Спостереження засвідчують, що проблема формування в іноземних студентів навичок сполучуваності українських слів становить великі труднощі на всіх етапах навчання. Під час вивчення української мови у студентів, які володіють російською мовою як першою іноземною (азербайджанців, узбеків, туркменів), спостерігаються прояви лінгвістичної інтерференції на фонетичному, граматичному та лексичному рівнях. Це обумовлюється взаємодією двох споріднених мов – української та російської. О. Тростинська описала й проаналізувала основні моменти позитивної та негативної інтерференції, на які необхідно звертати увагу під час викладання граматики української мови російськомовним іноземцям [5: 108–117]. Дослідниця зауважила, що «питання розробки методів запобігання негативної інтерференції у вивченні споріднених мов залишається відкритим, оскільки вважається надскладним завданням, розв'язання якого, перш за все, залежить від правильної організації навчального процесу з урахуванням даних порівняльного аналізу» [5: 111].

Дотримання норм лексичної сполучуваності, особливо коли інтерференція російської мови в українську найвідчутніша саме у слововживанні, має важливе значення, адже правильність

висловлювання, володіння соціально-побутовою, професійною лексикою, доречність вибору слова є важливими ознаками якості мовлення студента. Вивчення зі студентами особливостей лексичної сполучуваності дозволяє підкреслити своєрідність української мови. Адже саме сполучення слів викликають труднощі перекладу з однієї мови на іншу, змушують підбирати еквіваленти не до окремих слів, а до виразів. Засвоєння значень слів і зв'язків між ними є необхідною умовою активізації мовленнєво-розумової діяльності. Тому необхідна розробка методики, спрямованої на формування у студентів навичок правильного поєднання слів, що є найважливішим компонентом механізму конструювання речень і зв'язних висловлювань.

Лексична сполучуваність є одним із ключових понять у науці про лексико-семантичну систему мови. Вітчизняні та зарубіжні науковці завжди приділяли увагу вивченню цього явища, оскільки лексичний склад мови представляє собою явище неоднорідне й багатопланове. І до сьогодні залишається актуальним питання: як і чому слова поєднуються одне з одним? Проблема лексичної сполучуваності, що й раніше викликала підвищений інтерес дослідників, набуває нового звучання в аспекті вивчення іноземними студентами комбінаторики слів, оскільки опис її сутності сприятиме розумінню внутрішнього ладу мови, специфіки її функціонування, уникненню лексичних помилок.

Таким чином, значущість оволодіння нормами лексичної сполучуваності слів для розвитку українського мовлення, труднощі їхнього засвоєння студентами-іноземцями й недостатнє вивчення лінгвометодичного аспекту зазначеної проблеми зумовили вибір теми наукової розвідки. Отже, тема дослідження є актуальною та своєчасною.

Аналіз останніх досліджень. У мовознавчих працях другої половини ХХ – початку ХХІ ст. питання сполучуваності мовних одиниць частково порушували Л. Гумецька, І. Керницький, М. Худаш, В. Німчук, У. Єдліньська, І. Вихованець, К. Городенська, П. Грищенко, Л. Гнатюк, Н. Клименко, Є. Карпіловська, Н. Дарчук, Ф. Бацевич, С. Єрмоленко, В. Грещук, О. Пономарів, Л. Ткач, В. Передрієнко, Д. Гринчишин, І. Чепіга, М. Демський, М. Чікало, Г. Войтів, М. Скаб, Н. Гуйванюк, А. Загнітко, О. Демська, З. Купчинська, Л. Кислюк, В. Шульгач, І. Кочан, Г. Наєнко, В. Мойсієнко, А. Свашенко, С. Грищенко,

Н. Пуряєва, Т. Крехно та ін. Поняття сполучуваності зазвичай розуміють як зв'язок одиниць мови на рівні мовлення і взагалі здатність слів сполучатися між собою. Тобто сполучуваність – це реалізована валентність на мовленнєвому рівні, як доводять М. Балко і М. Кочерган [1: 2], або, за визначенням В. Морковкіна, «здатність слова поєднуватися в мовленні з певними словами для виконання того чи іншого змістового завдання або реалізації його валентності, іншими словами, сукупність словосполучень, до складу яких входить чи може входити конкретне слово» (переклад наш – В.К.) [3: 22]. Предметно-логічна сполучуваність слів перебуває поза власне мовними законами, тому будь-яке «безглузде» сполучення може таким видаватися саме тому, що воно не відповідає певним предметно-логічним зв'язкам в нашій свідомості дійсності, що відображається, тобто у свідомості сучасного мовця. Мовні правила й закономірності сполучуваності слів існують незалежно від предметно-логічних зв'язків реального світу та становлять окремий аспект вивчення сполучуваності. Проте не можна відкидати впливу узусу на утворення таких сполучень слів. На сполучуваність лексем впливають граматичні (синтаксичні), лексичні та семантичні чинники. Відповідно до цього можна виокремити кілька видів сполучуваності (синтаксична, семантична, лексична).

Лексична сполучуваність – одна з найважливіших комунікативних характеристик слова, безпосередньо пов'язана з тими властивостями, які визначають його використання в реченні. Розмежування семантичної та лексичної сполучуваності принципове, зокрема тому, що семантична сполучуваність – це, за визначенням В. Морковкіна, «сполучуваність, безпосередньо пов'язана із вказівкою на сему, яка має бути у значенні всіх слів, що заповнюють відповідну синтаксично-семантичну позицію» (на відміну від лексичної сполучуваності слова), або «сукупність його значення, тобто слів, здатних заповнити можливі при ньому семантико-синтаксичні позиції» (переклад наш – В.К.) [3: 23–24]. Особливість лексичної сполучуваності – вибірковість, що залежить від внутрішніх характеристик головного слова, які необхідно шукати у сфері значення. Лексична сполучуваність слова, хоч і відносно самостійна, пов'язана з його значенням, із синтаксичною сполучуваністю, із морфологічною структурою та іншими властивостями слова. І лексична, і синтаксична

сполучуваність слова залежать від його значення, однак порізному. Синтаксичну можна визначити за допомогою загальних семантичних ознак, пов'язаних із частиномовною належністю слова; саме вона й гарантує граматичну правильність мовлення. Лексичну можна визначити за конкретними семантичними ознаками слова, тобто вона залежить від його індивідуального лексичного значення; саме лексична сполучуваність гарантує змістову правильність мовлення. До того ж лексична сполучуваність охоплює набагато ширше коло явищ, аніж синтаксична.

Мета роботи – розглянути помилки іноземних студентів, які володіють російською мовою як першою іноземною, у лексичній сполучуваності української мови; надати рекомендації щодо подолання зазначених помилок і вироблення вмień і навичок оптимального слововживання відповідно до мовленнєвої ситуації.

Виклад основного матеріалу. Предметом нашого дослідження є випадки порушення лексичної сполучуваності, що мають місце у процесі вивчення української мови як іноземної студентами, для яких першою іноземною є російська мова. Проілюструємо помилки, що спостерігається у студентів у конкретній ситуації реалізації набутих знань з української мови як іноземної на прикладах усного мовлення, та спробуємо проаналізувати результат взаємодії лексичних систем української та російської мов. Так, під впливом лексичної системи російської (домінантної) мови в українській мові (мові-реципієнті) студенти помилково вживають, наприклад, дієслова *здавати (іспити)* замість *складати (іспити)*, *знімати (квартиру)* замість *винаймати (квартиру)*, *вирішувати (проблему)* замість *розв'язувати (проблему)*, *отримувати (освіту)* замість *здобувати (освіту)*, *включити (світло)* замість *увімкнути (світло)*, *заказати (піцу)* замість *замовити (піцу)*, *збулася (мрія)* замість *здійснилася (мрія)*, *я вибачаюся* замість *я перепрошую*, *я прошу вибачення*, *вибачте*; *рахувати* замість *вважати*, *мати думку* тощо. Неправомірно вживати дієслово *знаходиться* в реченнях на зразок «*Мій гуртожиток знаходиться неподалік*», «*Моя країна знаходиться в Середній Азії*», «*Гості знаходяться в залі*». Зазначене дієслово має в українській мові значно вужчий семантичний діапазон, ніж у російській дієслово *находиться*. *Знаходиться* в українській мові має значення «*відшукуватися*»; у значенні «*розташовуватися*»,

«*перебувати*», «*міститися*» в українській мові вживається рідше (в художньому та розмовному стилях). *Перебувати* (рос. *находиться, пребывать*) – бути в якомусь стані або положенні; бути певний час в якомусь місці (*бути у відпустці, перебувати за кордоном, перебувати на лікуванні*). Коли йдеться про місце перебування, стан або географічне становище, треба вживати інші слова: «*Електрон міститься в електричному полі ...*», «*Неметали, що за нормальних умов перебувають у твердому стані, ...*», «*Острів лежить в Індійському океані*».

Дієслово *носити* в українській мові не пов'язують із речами нерухомими. Коли говориться про найменування вулиці чи закладу, вживають дієслова *зватись* або *мати назву*. «*Ця вулиця має назву Шекспіра*» (помилкове вживання «*Ця вулиця носить ім'я Шекспіра*»).

В українській мові дієслово *займатися* означає *спалахувати* й відповідає російським словам *загораться, возгораться*. Що ж до решти значень, яких штучно надано цьому дієслову, то тут треба шукати інших відповідників. Наприклад, студенти помиляються в речення на зразок «*Я займаюся українською мовою*» замість «*Я вивчаю українську мову*», «*Чим ти зараз займаєсиця?*» замість «*Що ти зараз робиши?*», «*Мій батько займається бізнесом*» замість «*Мій батько працює в бізнесі*». У багатьох випадках дієслово *займатися* взагалі виступає як слово-паразит, наприклад: «*Він займається працевлаштуванням безробітних*». Тут треба було б сказати: «*Він влаштовує на працю (знаходить працю) безробітних*». Замість «*Він займається політикою*» правильно сказати «*Він – політик*» або «*Він у політиці*».

Наприклад, іноземці часто вважають слова «*відкрити*» та «*відчинити*» синонімами. Вони кажуть: «*Відкрий вікно!*» замість «*Відчини вікно!*». Або навпаки «*відчинили магазин*» замість правильного «*відкрили магазин*». *Відчиняти* в українській мові можна *двері, вікно, хвіртку, хату, ворота*, те, що потребує фізичного зусилля. Слова *відкривати / відкрити* слід уживати, коли йдеться про початок функціонування певного закладу, усунення того, що закриває когось чи щось, про виявлення раніше не поміченого. Це дієслово входить до складу фразеологізмів: *відкрити душу, відкрити карти, відкрити Америку* та ін. Відповідно до цього користуємося й лексемами *зачиняти*,

закривати. Якщо треба сказати про книжку чи зошит, то кажемо *розгорнути, згорнути*, а не *розкрити, закрити*.

Зазначимо, що саме лексична сполучуваність є найбільш складним рівнем вивчення, це своєрідна верхівка мовної та мовленнєвої компетенції під час вивчення іноземної мови. У багатьох випадках помилки іноземців пов'язані з незнанням ситуації вживання тих чи інших мовленнєвих стереотипів. Студенти мають запам'ятовувати найбільш частотні варіанти сполучуваностей і ситуативних уживань слова, його лексико-семантичних варіантів. Уважаємо, що під час вивчення лексичної сполучуваності (насамперед у процесі аудіювання та читання текстів) доцільно аналізувати наявні висловлювання, збирати варіанти сполучуваностей до кожного нового слова. Слід також контролювати й питання моделювання та організації української фрази, її стилістичну приналежність. Необхідно враховувати полісемічність слів, наявність переносних значень слів, фразеологічно пов'язаних і контекстуально обумовлених. Здатність іноземців співвідносити мовні засоби з конкретними ситуаціями, умовами й цілями спілкування, навіть здатність зрозуміти і прийняти логіку української мови, допомагає їм висловити свої думки, але, як ми змогли переконатися, не дає вільно висловлюватися українською мовою щодо сполучуваності. Викладачі мають працювати над вивченням і розширенням лексичної сполучуваності, її активізацією в мовленні іноземних студентів. Таким чином, йдеться про вивчення діапазону сполучуваності того чи іншого українського слова, що важливо і для практики перекладу. Уважаємо, що більшу частину помилок можливо попередити в тому випадку, якщо під час навчання звертати увагу як на зміст висловлювання, так і на можливості лексичної сполучуваності кожного українського слова, зробити роботу з лексичної сполучуваності системною та цілеспрямованою. Тонкі відмінності в лексичній сполучуваності – це кропітка робота, пов'язана з проблемою вибору слова, полісемією, із проблемою варіативності вживання й мовленнєвих стереотипів, із питаннями стильової співвіднесеності, а також із проблемою частотності тих чи інших слів (їх лексико-семантичних варіантів) і словосполучень.

Доцільно, безумовно, звернутися до системи вправ, що дозволить студентам сформувати й активізувати свій набір

української лексики. Наприклад: знайти й виправити в наведених реченнях порушення лексичної сполучуваності слів; установити, яка з двох форм є правильною; пояснити лексичні значення слів; пояснити лексичні значення омонімів та з кожним із них скласти речення; дібрати до поданих слів антоніми.

Висновки. Уважаємо, що, складаючи програми, посібники з української мови для іноземців, слід застосовувати семантико-синтаксичний підхід до вивчення словосполучень, розглядаючи їх як цілісну систему з внутрішньою організацією та певними правилами функціонування. Важливо проводити роботу з формування у студентів уявлення про словосполучення як про певним чином організовані моделі мови. Водночас із дидактичною метою слід відібрати, інтегрувати та мінімізувати мовні факти.

Під час оволодіння іноземцями українським мовленням велику роль відіграє вивчення законів сполучуваності слів у контексті, розуміння особливостей функціонування слова та його взаємодії з іншими словами. Відсутність цих знань і чуття мови спричиняє мовленнєві помилки, що значною мірою знижують рівень та якість комунікативно-мовленнєвих умінь.

Наявність описаних помилок, що виникають в усному мовленні іноземних студентів, спричиняють необхідність розробки кореляційних шляхів попередження та подолання проявів лексичної інтерференції, а саме: розробка комплексу навчальних та тренувальних вправ; організація ефективної системи контролю засвоєного навчального матеріалу. Урахування чинника прояву лексичної інтерференції під час вивчення української мови як іноземної дозволяє передбачити в усному мовленні російськомовних іноземних студентів можливі помилки, скоротити їх кількість, полегшуючи тим самим процес навчання, що відповідає завданню інтенсифікації навчального процесу.

Рекомендуємо практично опрацьовувати навички перекладу словосполучень із російської мови українською у вигляді виконання індивідуальних завдань. Скажімо, звертаємо увагу на такі найуживаніші російсько-українські відповідники: *нести экономические убытки – зазнати економічних збитків, лидировать – вести вперед, бути попереду, поднимать вопрос – порушувати питання, принять предложение – схвалити пропозицію* та інші. Формуємо у студентів навички розрізнення граматичних засобів української та російської мов, оскільки

у багатьох словосполученнях те саме (за значенням) дієслово в різних мовах може вимагати різних відмінкових форм об'єктів. Наприклад: *пользоваться успехом – мати успіх, нуждаться в чём? – потребувати чого? обучаться чему? – навчатися чого? благодарить кого? – дякувати кому?*

Вважаємо, що необхідно мотивувати студентів, знайомити їх із позитивними аспектами вивчення другої іноземної мови; використовувати матеріал практичного характеру, наприклад, написання творів, есе різноманітної тематики; застосовувати вправи, спрямовані на посилення трансференції (тобто переносу, за якого мова, що впливає, не викликає в іншій іноземній мові, яку вивчають студенти, порушень норми) та зменшення впливу інтерференції, наприклад, *«використовуючи знання першої іноземної мови, згадайтеся про значення цього слова», «прослухайте ці слова і скажіть, у чому їхня схожість / відмінність», «оберіть значення слова, що збігаються / розрізняються у двох іноземних мовах», «використовуючи знання першої іноземної мови, спробуйте сформулювати граматичне правило»*; не звертати увагу студентів на міжмовні помилки на початковому етапі навчання.

Перспективи подальшого дослідження полягають у розробленні методичних засад навчального курсу з основ культури українського мовлення з метою допомогти студентам активізувати й поглибити знання норм сучасної української літературної мови на лексичному рівні, а також подолати помилки, що найчастіше трапляються в їхньому мовленні; сприяти постійному збагаченню словникового запасу студентів; виробити вміння і навички оптимального слововживання відповідно до мовленнєвої ситуації; сформулювати навички мовленнєвого самоконтролю й самоаналізу; виховати потребу й уміння користуватися словниками й довідниками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балко М.В. Семантико-синтаксичні і структурні аспекти цілісних словосполучень сучасної української мови: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Донецький національний університет ім. В. Стуса. Запоріжжя, 2004. 20 с.
2. Кочерган М.П. Слово і контекст: Лексична сполучуваність і значення слова. Львів: Вища школа, 1980. 183 с.

3. Морковкин В.В. Основы теории учебной лексикографии: автореф. дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19 / Институт языкознания РАН. Москва, 1990. 72 с.
4. Семенова Т.И. Обучение иноязычных студентов-филологов лексико-синтаксической сочетаемости слов русского языка (на материале глагольно-именных словосочетаний с объектными отношениями): автореф. дис. ... канд. пед. наук / Нижний Новгород, 1992. 20 с.
5. Тростинська О.М. Порівняльний метод у навчанні граматики української мови російськомовних іноземців. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*: зб. наук. праць. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. Вип. 27. С. 108–117.

REFERENCES

1. Balko, M.V. (2004). Semantyko-syntaksychni i strukturni aspekty tsilisnykh slovospoluchen suchasnoi ukrainskoi movy [Semantic-syntactic and structural aspects of integral phrases of the modern Ukrainian language]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zaporizhzhia: Donetskyi natsionalnyi universytet im. V. Stusa [in Ukrainian].
2. Kocherhan, M.P. (1980). *Slovo i kontekst: Leksychna spoluchuvanist i znachennia slova* [Word and context: Lexical compatibility and meaning of the word]. Lviv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].
3. Morkovkin, V.V. (1990). Osnovy teorii uchebnoj leksikografii [Fundamentals of the theory of educational lexicography]. *Extended abstract of doctor's thesis*. Moskva: Institut jazykoznanija RAN [in Russian].
4. Semenova, T.I. (1992). Obuchenie inozazychnih studentov-filologov leksiko-sintaksicheskoi sochetamosti slov russkogo jazyka (na materiale glagolno-imennykh slovosochetaniy s objektnymi otnosheniyami) [Teaching foreign language students-philologists the lexico-syntactic collocation of words of the Russian language (on the material of verbal-nominal phrases with object relations)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Nizhnij Novgorod [in Russian].
5. Trostynska, O.M. (2015). Porivnialnyi metod u navchanni hramatyky ukrainskoi movy rosiiskomovnykh inozemtsiv [Comparative method in teaching Ukrainian grammar to Russian-speaking foreigners]. *Vykladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky* [Teaching Languages at Higher Institutions]. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, 27, pp. 108–117 [in Ukrainian].

Косьміна Вікторія Юрївна, старший викладач кафедри мовної підготовки 1 Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (61022, Харків, майдан Свободи, 4); e-mail: wredf@ukr.net; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1704-9524>.

Косьміна Вікторія Юрєвна, старший преподаватель кафедры языковой подготовки 1 Учебно-научного института международного образования Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина (61022, Харьков, площадь Свободы, 4); e-mail: wredf@ukr.net; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1704-9524>.

Vikoriia Kosmina, Assistant Professor, Language Training Department 1, International Education Institute for Study and Research, V.N. Karazin Kharkiv National University (61022, Kharkiv, 4 Svoboda Square); e-mail: wredf@ukr.net; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-3217-995X>.